

CSOKONAI LAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐK:

OLÁH KÁROLY és ORBÁN PETŐ.

Előfizetési díj: Debrecenben félévre július 3-ától december végeig 5 frt; három hónapra július 3-ától szeptember végeig 2 frt 30 kr; egy hónapra, július végeig 1 frt ezüstben. Vidéken félévre 5 frt 45 kr; évnegyedre 2 frt 52 kr; egy hónapra 1 frt 12 kr. Előfizethetni helyben egyedül Csáthy Lajos úr könyvkereskedésében, a hol mindennemű hirdetések is elfogadtnak, miktől egy kétszer hasábozott sorért 4 p. kr fizetetik. Vidéken minden es. k. postahivatálnál, a hol az előfizetés elfogadtatik s az előfizetési díjt tartalmazó levél, ha ráíratik kívül, hogy hirlap-előfizetési díjt tartalmaz, ingyen küldetik a szerkesztőséghez. Előfizetést gyűjtőknek minden 10 példány után egy ingyen példány adatik. Egyes szám ára 6 ezüst kr. — Megjelenik e lap hetenként kétszer: szerdán és szombaton délelőtt. Szerkesztőségi szállás nagy-csapóutca 10-dik szám, hátsó épületben.

Senki Pál.

Muzsikaszó, dínom-dánom!
Bú nélkül élem világot,
Szemeim pénzt ritkán látnak,
Nekem nincsen, de van másnak...
Gazdagságom abban áll,
Hogy a nevem Senki Pál...

Ma itt vagyok, holnap másutt,
A nap itt is, ott is rám süt,
Úr vagyok hol nem ismernek,
Vendég honnan ki nem vernek...
A szerencse velem jár,
Az én nevem Senki Pál...

Hálnak értem a leányok,
Minden napos vagyok nálók,
Szeretóm van minden házbán.
A hol egyszer kétszer jártam...
Csak egy hív akadna már,
Az én nevem Senki Pál!

Van jó ágyam minden éjjel
Nem cserélném senkiével,
Egy oldalon elnyomozom,
A másikkal takarózom,
S alszom mint egy...
Az én nevem Senki Pál!

Muzsikaszó, dínom-dánom,
Bú nélkül élem világot,
Sarkantyúmat ös...
Ha elvernek kihe...
S holtig élek, ug...
Az én nevem Senki Pál.

Lévai József.

Patak és lakói.

(Vége.)

III.

Szeraf és ördögök.

— Életet, életet nekem!... Meghalhatok-e én, ki még félig sem üritém ki az élet kelyhét!... A kin éget...

mint fáradt hullám a part szikláján, imáim szertezuzatnak tetteim emlékkövén!... Van-e élet tul a siron?... él-e még egyszer az öröm és fájdalom, mely a halál karaiban elszunyadt?... Megtagadom ez eszmét... Anynyi kint, még egyszer s örökké viselni, mely földi létemet gyilkolá meg — isten nem akarhatja!... igen, végetlen a sir álma, mely az életkinokért nyugalmat, az örömökért eltompulást nyújt... Ha végig nézek tetteimen, elirtózom... nem halhatok meg... Megültem testvéretem... Férji eskümben nőmnek, az angyalnak, a féltés örök poklát nyújtám. Hah! nőm! valljon nem kacérkodik-e most tükörben, hogy mikép fog állani fehér arcához a gyász!... igen, azt teszi ő!... sőt titokban új menyaszszonyfátyolt vásárol!... Csatlakozál kéjné!... én nem halok meg... szolgák, ti lusta ebek! orvost, az orvost!

Néhány pillanat után, Balsarati alázattal s jólepelástolt gyönyörrel közelíte ura ágyához.

Perényi, egész erejét szedve öszsze, szóla hozzá:

— Orvos! te és szaktársaid esküvel állítjátok, mikép fel birjátok hatalmas karral tartani a halál fegyverzett kezét, melyet isten ujja igazgat... Már régen gyilkol alattomos nyavalya, mely az országgyűlésről most is haza kényszerite... nézz arcomba, szólj, ott látod-e a halált? s ha ott látnád az undok szörnyet, tudd, hogy élni akarok; vagy megátkozom azon bolondot, ki életét, legelőször, hozzád hasonló kuruzslókra bizá.

— Nagyságos ur! — felelt alázattal Balsarati — isten hosszúra nyujtsa életed; én mindent el fogok követni.

— Ne térj ki! Azt kérdem, élni fogok-e, vagy a kora halál, mivel egykor mesterségébe avatkozám, életemet metszi el?... Te vállat vonitsz? — kiálta dühösen — ugye meghalok?

Hosszszu csend következett, aztán Perényi tompa nyugalommal folytatá...

— Igy is jól van... ugy tudom, mit kell még tennem... szólítsd nőmet!

Az orvos távozni készült... Perényi utána kiáltott...

— Balsarati! ha emlékem nem csal, évek előtt te bizonyos itálról szólottál.

— Én, uram?

— Nem akarsz érteni?... azon csöppek...

— Ah, a tofana?... de...

— Azon ital igen drága, azt gondoltad ugy-e? Perényi Gábor sohasem volt fősvény... Mit gondolsz, néhány csöppért 5000 forint talán nem volna megvetendő?

— Te parancsolsz uram!

— Távozz!

Láttatok-e, midőn az erdők szárnyasa énekét dalolva száll azon fának lombjai közé, melynek alját gyilkoló csövel foglalta el a leső vadász, — úgy lépett be Ország Ilon férje szobájába.

Mint sötét árny Balsarati követé őt.

— Gábor, kedves férjem! hogy érzed magad? köszönöm neked, hogy hosszú idő után elődbe bocsátál.

— Ugy-e?... hidd nekem aszszonyom, hogy a pokol kacag szavainál... Megérdemli-e a nő, ki beteg férje első megpillantásánál egyetlen könyvet sem ejt, hogy életét bizza arra a haldokló?!

— Gábor, te vétkezel! Vannak bánatok, melyeknek nincsenek könyei.

— S ilyen a tied?... ám legyen. De azt csak nem tagadhatja aszszonyom, hogy szigorú parancsom ellenére, a Bodrogra nyíló ablakát, míg távol valék, naponta kinyitotta, s könyezve nézett a csendes hullámokra, ha nem hozzák-e törékeny csolnokon titkos kedvesét!?

— Azt tettem uram; de nem vártam senkit.

E szavaknál a nő kebliből egy sohaj repedezett föl.

Perényi dühösen folytató...

— Nem várt? Miért hát a könyvek? hiszen kegyed utánam soha sem könyezett... Én e drága gyöngyökből egyet sem raboltam el... De jól van, én hiszem, hogy kegyed hű, szerető nő... még sem!... vallja azt meg maga... ó, szólj Ilon! — s itt hangjára lágyaságot igyekezett öltetni — szólj, szeretsz-e engem?

— Gábor! én oltárnál esküdtem azt.

— S nem változtak érzelmeid, mióta nő vagy?

— Nem.

— Jól van; ennek most tanujelét adhatod... Nézz arcomba... lásd az orvos kiolvasta már abból a halált... te özvegy leszesz... És, — mert egyedül engem szeretsz, — s mert Perényi Gábor büszke arra, hogy a nőt, kit ő egyedül birt, más halandó csak illetni is merészelve: esküdj nekem a szent bibliára, hogy többé soha nem fogsz férjhezmenni.

— E kívánat, ... uram!

— Mit, te habozol?... esküdj!

— Férjem! nyujtsa még isten hosszúra életed s szent földadatom legyen álszöni azt örök, változhatatlan szerelem virágival; de esküt adni oly dologra, mely előttünk ismeretlen, s melyet környületek tán megszegni kénytelenének, isten parancsa ellen van.

A férj, iszonyatos dühvel tört ki.

— Nem esküszöl? hab, kigyó! ki szívvéremmel táp-

láltad magad, nem esküszöl?... Jól van... Balsarati! e nő bűnös, a szentírás mondja: ki vétkezett, annak meg kell halnia... haljon meg ő... a tofana... nem, irtózatossá hallal!... Ugy-e, három, négy napig... egy hétig még elélek... ugy-e Vit János?... Vitesd börtönbe e nőt; oda, hova be nem téved a kacér napsugár... hagyd kacagja ott éhen, szomjan kinomat... aztán együtt hunyunk el!

Balsarati a szájalom fátyolát teríté vigyorgó arcára...

— Uram, kegyetlen vagy! Emlékezz, hogy ha emberi erőm nem segíthet, te rövid időn isten trónja előtt fogsz állani, hogy számot adj földi tetteidről.

— Szolga eb! tedd parancsom, — dühöngve Perényi, midőn belépő fegyveres a király küldöttét jelenté.

— Bocsássátok be — mondá Perényi. — Aszszonyom! illedék sértése nélkül már nem távozhat; akarom, hogy a történeteket egyetlen vonás se árulja el arcain.

A szenvedő nő, mint mindig, úgy most is engedelmeskedni törekvék, s letörölvén könyeit, mint a fájdalom szobra, néma-halványon állott.

Egy sugár ifju, titkos szenvedés zománcával arcain, volt a király küldötte, ki beléptekor megdöbbenve pillantott Perényi nejére, s szavai megreszkettek, mint őszszel a sárga nyárlevél; mint a víz tüköre, melyet kelő vihar szárnyaival megseper.

— Perényi Gábor! — szólt a küldött — ő fensége a király mint léted után tudakozódik.

Ország Ilon visszafordult az ismeretes hangokra, s hajdani szerelmét ismervén meg az ifjuban, fölsikolta.

— Semsey! ifju korom barátá! te élsz? ó, most már örömmel halok meg.

Az erős lelkű nőt anynyira megrohaná a véletlen viszonzlátás hatalma, hogy eszméletlenül hullott az ifju lábaihoz.

Semsey Kálmán felemelni igyekvék őt, s egy pillanatilag szíve hölgye férfias kebelén feküdt.

Majd Balsarati segélyével egyik nyugágyra helyezék.

Perényi haragját lefösteni tollunk képtelen. Arca előbb a halál, aztán égő pokol színét kölcsönzé, míg ajka iszonyu átok szavaiban rángott.

— Álnok pörkölyök, becstelen nő! hitvány vakandok ti, együtt áskáltok hát férji boldogságom földiben?... Te értted omlott hát azon hitvány folyadék, melyet szerelmi mámorában az érzelő ifju, gyémántcsöppnek, gyöngynek nevez!?... Rajta! nyald fel mohó ajakkal azon drága kincset, mely e terem padozatán szertetört. mert istenemre! az utósó volt!... utósó volt szemednek azon szentes sugára, melyet a hitetlen nőre vetettél... utósó volt a bűn, melyben Perényi Gábort kacagtátok ki!

Semsey heves feleletre készült, midőn Perényi kifáradva dühében, párnái közé rogyott.

Hosszú csend uralgott a teremben.

A vihar csendje volt az, mely megpihen mintegy, hogy újabb erőben duljon ismét.

Perényi fölemelkedett ágyából, s a pokol nyugalmával arcain, beszélt...

— Semsey! megbocsátasz ugy-e? én beteg, igen beteg vagyok; nyujtsd jobbodat... így... te a király, a jó király küldötte vagy?... köszönöm... ugy-e elfeledted, mit bolond dühömben mondek!... Orvos! kérem önt, hozzasson serlegeket; bort! Hagyja a nőt; majd föleszmél!... mondom, bort és serlegeket!

E szavakat egy pillantás, egy titkos intés kísérte, melyet ha Semsey észrevön, elszörnyüködék.

Balsarati titkos vigyorgással tudatá, hogy öt megértette, s távozott.

Midön visszatért, a két férfit még előbbi helyzetében, s Ilont föleszmélnék találta.

Négy, dombormívű s kövekkel gazdagon kirakott kehelyt tön az asztalra.

— Kínálja vendégünket orvos ur! — szóla Perényi — aztán nyujtson nekem is egyet a serlegek közül. Aszszonyom! kedvünkért talán kegyed is fog parancsolni!

Balsarati remegő kézzel nyujtá a három serleget; a negyediket maga emelé ajkaihoz.

— Mielőtt innánk — mondá Perényi — engedjétek elköszöntenem ősi szokás szerint a pohárt... Éljen a nőhűség, mely megődesíti a férfinak házaseletét!... éljen minden hölgy, ki anynyi szerelemmel hajol férje szívére, mint Ország Ilon! Éljen minden férfi, kinek már bölcsője fölött a jogtisztelésről énekeltek!

E szavak éles gúny bélyegét viselték homlokukon, de a tiszta keblű nő, s a büntelen Semsey, nem tudva, vagy nem akarva tudni azokban célzást, gyanutlan üriték ki kelyheiket.

Mindenki hallgatott egyidőig.

Perényi töré meg ismét a hallgatagságot; hangjába a pokol legiszonyubb gunyját ültette be...

Nos, vitéz Semsey! mint ízlett a bor? Szerelemital volt az, melyet számodra Ország Ilon hűsége készített... Ti birni akartátok egymást, s Perényi Gábor lovagias férfi!... öszszeadja kezeiteket a — halálban!

Semsey irtózat hangján kiálta fel...

— Lehetlen!? ily tett fölött elpirulna az éji rabló!

Ilon az ágyhoz rohant...

— Férjem! arcod a pokolnak arca!.. Ó, szólj, most, midön bucsuzó lelked egy szebb világ fölé eseng; ó, szólj ezen szent pillanatban, midön a vétkes legiszonyubb embere is isten nevét említi... szólj, ugy-e tréfa az, mit mondál?... te nem gyilkolhatál meg ártatlanokat.

— Hahaha! — kacagott föl vadul Perényi — ártatlanokat?... mutassa meg isten, ártatlan vagy-e?... ha igen, nem fog megölni a tofana.

— Tofana!? — kiálta föl Semsey — Ilon! te a halálban enyim vagy.

— Méreg tehát? — mondá egy szeraf méltóságával Perényi nője; — méreg!?... Ördögök ti! méltók vagytok

egymáshoz; igen, érzem, meghalok!... Hallj azért e végpillanatban egem, Perényi!... Tiéd levék. Egy hoszszu élet üdvét, boldogságát áldozám föl férfiatlan szeszélyeidnek... Megöltem szívemet, mely egykori szerelmét esdette vissza... Egy eb hűségével csókoltam az ostort, melylyel női éltetemet éveken át vérighasgatád!... És te, — köszönet érte! — megajándékozol halállal!... Most tud meg szívem legszentebb titkát... Nézd itt e férfit, nemének remekét, ki tiszta öntudattal áll akkor, midön a halál életfáklóját oltogatja; nézd, és nagyságában ved meg ten törpeségedet... E férfit szerettem, szeretem most, azon szerelemmel, melynek homlokára maga isten függeszté a tisztaság csillagát... Hoszszu évek után egyszer merészelt nödhez közelíteni; és én öt, kit ugy szerettem, mint istenemet — irtózatossal halálnak áldoztam... Feláldoztam Perényi öt, ki éltetemet adta egykor vissza; mert ismerém a nökötelességeket; mert a Perényi nevet, — melyet te titkon bemocskolál, — tisztán akartam bemutatni istenemnek... De most e vég pillanatban halld... szeretem öt, lelkem utósó gondolatával, utósó dobbanásával szívemnek... Kálmán! én hittem, hogy megszabadulsz, visszaadnak nekem a Bodrog hullámai; ó, mert odafön el volt végezve, hogy karaidban haljon meg az, kit élve nem ölelhetél!... Szép völegényem... itt menyaszszonyod... a méreg!... hah!... Kálmán... Perényi!... megbocsátok... hiszen egy ily halál... millió... kopár... étellel... fölé!...

Elhunyt. Lezárta szemeit, mint midön ikeresillag ki alszik az ég paizsán.

Kálmán karaiban fogta fel öt, s halvány arcain még egyszer szötte át magát az élet pirja.

— Ilon! — mondá mohó sebességgel — te bucsuzó angyal! te nem halhatsz meg!... szerelmem visszaesdi éltedet istenemtől!... Megtartám éltetemet; ó, mért törém fel a hárfatokat? ó, miért volt erő e karokban, hogy part-ra uszhassam!... Miért birt gondolkozni ez agy, ha csak azért mesterkölte ki még egyszer láthatásodat, hogy az utósó lehetet fogjam föl ajkaidon... Követlek!... a bucsuzó élet utósó hangja repedez föl keblemből... Még egyszer nyujtsd ajkadat isteni menyaszszony... aztán a sir... a sir... mélyében... ismét... találkozunk!...

Minden erejét szedte öszsze az ifju, hogy szive hölgyét még kebelén tarthassa...

A méreg bevégzé munkáját. Lélektelen omolt kedves terhével a padlazatra.

Perényi kékült ajkain átkok forrtak. Kardját, mely fölötte a falon függött, le akará szakítani; de indulata fölemészte erejét, s eszméletlen hullott párnáira.

Balsarai kaján pillantást vete áldozataira, s elhagyá a termet.

IV.

Sirbolt.

Ha kietlen képeivel kellemellen benyomást tön leketekre az élet szinpada, hagyjuk el egy pillanatra azt.

Szálljatok alá velem az enyészet biralmába, hol kihavadt keblek fölött végetlen éj teríti el szőnyegét; hová nem varázsol tavaszt a nap istenarca, hol nincsen hold és csillagok, hol a némaságot nem háborítja élő lény szava, s csak a nyirkos fal ejt koronként könyvet porhanyó koporsók deszkáira; mely, mint a fővényóra egyhangu hullása, megmegkoppán a néma ür szívében.

E hely a sirbolt.

A pataki vártemplom alatt nyújtózott el egy sirbolt, örök homályban évek óta; s most a boltozat közepéről lecsüggő lámpa, kétes fényt szór az enyészet csarnokára.

Keresnél-e virágot e puszták lakban?.. Ugy-e nem? S mégis virága van e bus tanyának, sápadt szép virága.

Perényi nője az, ki földetlen koporsóban fekszik egy tágas cella közepén.

Vélnéd: hogy álmodik; hogy szunyadása egy átkéjelgett éj következménye... hiszen rózsák viritnak arcain... Álmai talán a hiven imádott arcát varázsolják elébe? A következmény megmutatja. Nehány perc még s a drama lefolyt.

Léptek zavarák a sirbolt csöndét, s egy halvány lámpa kétes fénye törte át magát a boltívek perspectivjén, melyet sűrű homálylyal töltött meg az ott örökkön uralgó éj...

A jövénny Balsarati volt. Tagjai remegtek, midőn a koporsóhoz ért.

Halk szóval távolítá el kísérőit; aztán ingadozó léptekkel közelített a szunyadóhoz.

— Üdvözlek enyészet hajléka! — mormolá — nekem a mulóság lakában tenyészik örök boldogság virága... Minő szép ő... arcrózsáit nem bírta ellopni az enyészet... Elrablom őt, mint ő elrabolta szívemet... S ha még most sem fogna szeretni?!.. Ostoba gondolat!.. Van-e nő, ki szerelem nélkül élhetne?... A holtakat elfelejti!... s ha nem?... a pokolra! akkor kényszeríteni fogom! S mit tehet egy elrablott nő? Átkozódik egykorig, aztán — megadja magát... hahaha!

Üterét tapintá meg a nőnek.

— Ördög! a fölébredés perce közelebb, mint véltem!... Ha elkéstem volna!? Szolgák! ide, ide!... Fölébred, s akkor tervem füstbe ment.

Zajosan közelítének bérlettei...

A halott fölemelkedett.

Balsarati jégszoborrá meredt; mert a futócselédek egyedül hagyák őt a halál lakában.

— Hol vagyok? — tagolá eszmélve Ilon.

Az orvosnak egy gondolatvillám cikázta át agyát; s kis szünet után nyájason felelt...

— Hü szolgád karában aszszonyom;... te tudod, mennyire imádtalak... igen, esdettem egyetlen nyájas pillantásodat, mint világtalan a nap éltető sugárát... S adhaték-e, mint egykori férjed parancsolá, mérget neked? Százados kint inkább enmagamnak, mint halált neked... éa csak álo mit alt adtam; ő, mert reményem van még,

hogy szeretni fogsz... Támaszkodj karaimra!... Fel, a szép világba!... fel, férjed holttestéhez... mert te ő vagy!...!

* * *

Ez azon három egyén története, kiket beszélünk kezdetén fölmutattunk olvasóinknak.

Nehány szavunk van még.

Balsarati kiszámított tervében megcsalatozék; Ország Ilon őt, férje eltemetése után, Patakvárból elparancsolá, nem akarván Semsey meggyilkolásaért törvényszék elibe állítatni azért, hogy férje neve testvérgyilkosság miatt hunyta után se szennyeztessék be.

Maga az erényes hölgy utópillantásaig viselte az özvegység gyászát....

Nehány hó után naponta látá ő egy örültet Patak déli kapujánál a porban játszani...

Az örült kisedd palackot nézegette egy gyermek elégtelenségével...

Balsarati volt!

Tóth Ferenc.

Elhullottak....

Elhullottak, elvérzettek
Dicsőséges szép halállal,
Vagy bujdosnak társaim, az
Erdőknek kóbor vadával.
Mégyen az ut jobbra balra
Mint a neki-homlott felleg...
Válaszszak-e én is utat,
Vagy csak a felleggel menjek?
Tarsa leszek a felhőnek, —
Haragom a villámlásban
És a zápor versenyezzen
Én velem a könyhullásban,
Hadd üssön bele a menyinykő
Abba a nagy erdőségre,
Lelkem az a magas cserfa,
Az a cserfa gyul meg tőle...
És az utfélen fetrengők
Szívják aztán a friss léget
Mikor a zápor kisirta
Magát — s a cserfa leégett.

Rábai.

Debreceni életkép.

I.

Zsibvásár.

A városház északi része felőli téren hullámzó nép zajong.

Debreceni módra rögtönzött gyékénysátorok mindegyikében cimer gyanánt néhány pofonütődött figaró hoszszu rudra tűzve kacérkodik lencséskendőbe burkolt kosárszerű nehéz főkötőkkel, melyeknek súlya alatt eredeti magyar jellegű fehérszínű imbolyog. Ékesítik pedig a sátorokat: vassodronnyal átszőtt főkötők, új alakokba öntött ismizlik, viganók, rokojlyák, drót- és cukorszoknyák, a

„Részhegy“ üveghutáiban ömlött gyémántok, ócska fali és zsebórák, melyek maig is hű emlékeiül szolgálnak bizonyos történeteknek, melyeknek befolyása alatt, a fontolvaladás elvére gyakorlatilag betanítottak, — s általában mindennemű öltönyök, fej- és lábékek. Mindegyik zsbárusné, mint valami jósintézet papnéja, szánakozó mosolylyal az ő vásárlói könnyelműsége fölött, tekintget szét 3—4 lábú ülvényéről, s eléggülten nyugtatja elterepélyedett testét a földnek porai felett!

A hullámzó nép között érdekesen tűnik fel egy suhanc, fekete arcával ellentétben van keresztben járó szeminek fehér aljazata, melyen, mint villámsugár szakadozott felhőkön, cikázik szemlencséje idestova; pörge kalapja alá vágott homloka, lesütött fejének göndör fekete fúrtei, hosszú meztelen karjai és lábai, térdig érő gatyafoszlánnyai, és sárga pitykézettel készített vörös mellényrongyok derekán, válláról bokájaig lenyuló szakadozott fekete szürje: a csapóutcai külváros egyik „dugdelviddel“ hősét, a sárgyurászat egyik ifju művészt, a cigánykúti telepítvény egyik érdemes tagját ismertetik meg velünk. Kétszerháromszor végig ballag a sátorok közt, s egy zsbárusné előtti vásárlók közé vegyülvén, azoknak újságvágyát, különös elméncséggel, most egy ujonnan Debrecenbe vonulandó muszkaseregről meséjével, majd Tóth Mihály uram szabadon bocsátatásának hírével, annyira felcsiklandozza, hogy a szájába bámuló kosárfőköts csoport észre sem veszi, midőn az ügyes művész egy fekete nadrágot szüre alá csusztat.

„Ugy bizony, hallja kendtek, kihirdette tizházigazd-uram, hogy a svábot nem szabad svábnak csufolni“ végzé előadását a suhanc, s a néptömeg hangos kacajai fődözete alatt sértetlenül ellillan; és az öreg zsbárusné szitkai — ki kárát később észreuvé — még nyomába sem juthatnak.

Amott egy 20. év körüli csinos ifju vonja magára a lélekvizsgáló figyelmét. Szőke fúrtei hosszú csigákban folynak le ráncokba huzódott homlokára, kupeces kalapja, csinos sötétkék magyar dolmánya, szűk nadrága s rövidszáru sarkaantus csizmája azon debreceni ifjak egyikét tünteti előnkbe, kiknek szüleiket isten után szorgalmuk a vagyonság oly fokára juttatott, a honnét büszkén nézik le a — mint mondani szokták — tintanyaló pénzeten, vagyontalan embereket, és a jólét minden kényelmeit özpontosítják egyszerű családi örömeikben, kik a fényűzést meszsziről sem ismervén, öltözetben és vallásosságban őseik szokásait követik. —

Szőke ifjunk szomoruan néz szét a zsbvásár drágaságai közt, s úgy tetszik, mintha valami elveszett vagyona után kémlelődnék. Mert hiszen fölösleges emliteni, hogy nem ritkán tévednek idegen javak a zsbárusnék kirakványai közé. De im visszafordul. Nézzük, hova megy... Addig halad, míg egyszer az iskolatéren ismét a zsbvásár előtt állapodik meg. Mert meg kell jegyeznünk, hogy amaz a régiebb, emez pedig az új zsbvásár engedélyezett színhelye... Egyet gondol... körülnéz, s mintha elveszett

vagyonaát találta volna fel hirtelen, egy iszonyu hústoronyalaku donnához közelit.

„No Sári néni, valahára tehát feltaláltam kendet. Hát igaz-e, hogy az én Zsuzsim ahhoz a tintanyaló irnokhoz akarna menni, a ki legalább is 4 akó tintát látszik pohos gyomrában hordani, no hiszen majd megtanitom én Firkászi Mátyás uramat.“

„Igaz bizony, János gazda, — az igaz, hogy tizhúsz évvel idősebb Zsuzsi leányaszszonynál, de nagy tudomány s tekintélyü ember az egész városháznál. És csak nézze János gazda, a jövő vasárnap már harmadszor fogják kihirdetni őket a templomban, a jövő héten pedig meglesz a lakzi. Ha nem hiszi kelmed, nézzen ide, itt van a pártája, még ezt is eladatja ez a Firkászi, s azt mondja, hogy nem a mai világba való már abban esküdni; pedig bizony — ugy-e, — ha az édes anyja abban esküdött meg, Zsuzsi leányaszszony se legyen jobb a deákné vásznánál.“

Az ifju mélyen elfogódott. Végre hátázzottan mondá: „Itt a pártá ára... Firkászi uram pedig körmöm közé ne kerüljön... s ezután a pártát, ezen ezüstfonadékú szűzkozszorut, melynek üvegyöngyei és ezüstpillangói egykor Zsuzsi hajszálait érinték, kendőjébe kötve, egy közellevő alacsony házba vitte.“

Néhány nappal később, épen vasárnapon, azon alacsony háznak egyik szobájában, melybe János a zsbvásárban vett pártát vitte, igen érdekes jelenetnek vagyunk tanui.

Sütökemence párkányzatán, — patkának nevezik — egy Baucis és Philemonhoz hasonló házaspár, ablakhasadékon bekacsintó holdsugárnál, sűrű ásitás s egykét oda vetett szóból álló beszédközben, simogatott kandurmacskák duruzsolása alatt, várni látszanak a percet, melyben Gál uram a harang kötelét megrázva, álomra serkenti a napi mitsemtévésben vagy munkában kifáradt kebleket... Elzugott a 9 óra... De az öregek mégis csak ülnek s ásitoznak... Halk kopogás... János gazda háza érkezik, s köszönés nélkül busan veti le magát a tornyos ágy előtt elnyult lócára, — a két öreg lassú sugdosását, mely fiok szokatlan büskomolysága fölött kezdetett — nem is hallja. A két öreg összeösszsenéz, s arcedőik a hold ezüsthényénél kérdőjelekké látszanak átváltozni.

Végre Nyüvedí János uram imigy szól elmerült fiához: „Hát lesz-e reggel elég napszamosunk a tanyára, fiam?“ A fiu hallgat... Majd az öreg nő töri meg a csendet, „mi bajod van, édes Jánosom, tán beteg vagy?“ — Jánosgazda nem állhatván tovább, dacos mérgelődés közben távozik a szobából... A két öreg arcedői hármass felkiáltó jelekké látszanak átalakulni! —

Másnap reggel az öreg Sári néni vigyorgó arcokkal jelenik meg a kérdéses háznál, s János gazdát honn nem találván, az öregeknek így fejti meg a talányt:

„Bizugy volt az, hallja kigyelmetek. Ha Kődmöndi uram s Zsuzsi leánya meg nem fogják Jánosgazda kezeit,

úgy kiveti Firkászi uramat az ablakon, hogy a lába sem éri a földet. De bezzeg el is takarodott Firkászi uram; Zsuzsi leányszszony pedig ígérete szerint megkérte szüleit, hogy őt János gazdához adják nőül, mert ő csak azt tudja szeretni. Híjába olvastuk előtte megboldogult Szikszai uram tanítását, mely azt mondja, hogy a leány tartozik az ő szüleinek engedelmeskedni a férjhezmenetel közben, — rá se hallgatott biz ő; hanem azt nyilatkoztatta, hogy ő viseli a Jánosgazda által visszahozott pártát vagy haláláig, vagy addig, míg Nyüvedi Jánosnénak nem fogják őt nevezni. Az éjjel meghánytuk-velettük a dolgot, és mi bizony csak abban állapodtunk meg, hogy „a mit isten összekötött, ember nem választja el.“ Ne féljen hát Jánosgazda Firkászi uram ő kigyelme fenyegetéseitől, mert Zsuzsi leányszszony még három hétig hordozza a pártát, abban esküszik meg... bizony szebb is ez így!.. s három hét múlva Nyüvedi Jánosné ő kigyelmének szólítom őt.“

A két öreg, e hir hallatára, elcsodálkozott Jánosgazda tettein. Meglássuk, mit művelendnek fiók szerencséje fölött.

II.

Lakoma.

„Hippopp! ott legyek, a hol akarom. Majd te, dá-dé, kergeted Palkót, én meg szaladok utánatok, es így mindhárman jóllakunk“ tanítá testvéreit ama suhanc, kit a zsbvásárban már találtunk. És úgy lön. Szörnyü lárma-val tölté el Matyi a levegőt, „gyilkos’t, rabló’t kiabált, míg a lakodalmos házhoz eljutott, utána lökdösték éhes gyomraikat: Palkó és suhancunk Gyurka. A lakomarendező szakácsnő Sáriaszszony — a ki épen a konyha körül sürgött, s azon nyugtalankodott, hogy a tejbe vetett kávé, a nagy tűz dacára, semmiképp sem akar keménységéből s eredeti alakjából vesztetni — egyegy libacommbal békítette ki a veszekedő éhes három atyafit.

Ben a szobában hosszu asztalok mellé tömérdek népség kezdett telepedni, s mindegyik vendég egypár öltöszerszámot: kést és villát vont elő zsebéből a cifravirágzatu cseréptányérok mellé. A vőfény behordván az ételt — melynek leve az amerikai Sárgafolyóból meritettnek látszott, — istenhez tett fohászkozás után, elkezdte a malomhistoriákat, vendégei mulattatása végett, nyelvén pergetni; Ludas Matyitól egész Kopogóig vitte már a rablók életiratát, midön kifáradva, cintányérát, fecsegése jutalmaztatása tekintetéből, körülhordozta. A tányér csaknem tele tölt rézpénzzel... Hirtelen csak beugrik Gyurka a cigányhős, s elégszemtelenül beleavatkozik a vőfényi szerepbe: „én tudok ám egy rablóról siphistoriát, ha meghallgatnak ketek.“ „Halljuk, halljuk“ zugott mindenfelől... A vőfény — Kutwabagdi ő kegyelme — egészen megütődött enynyi szemtelenségen, — azonban, gondolván, hogy majd kifizeti Gyurkát szereplése után, maga is elbámult rá:

„Hát volt egy granatiroskatona — kezdé Gyurka —

a ki 23 évig ette a császár kenyerét, de sok jót is tanult ám — hallja nemzetes kigyelmekek — katonáskodásában. Azt mondják, kis könyve volt neki, máskép nem is tudott volna olyanokat tenni.“ „De hát mit tett“? szakíták félbe sokan türelmetlenül. — „Hát bizs azs így tett la.“ Még ki se mondta e szavakat, midön a vőfény kezében levő tele-tányérból a pénzt kimarkolván, rohant ki a bámulásukban feltartóztatni is elfelejtett népség közt.

Utána meredtek a lakadalmi nép bámuló szemei. Megbotránkozott ez eseményen az egész vendégség. Még az egymás mellett ülő ujházaspár is oly zavarba jött, hogy azon szabályos helyzet feszültségét, miszerint az ebéd fölött egymáshoz szólniok s egymást érinteniök sem szabad, feledve, botránkozásukat egymás előtt el nem titkolható... Az ebédnek vége lön... .

Elkezdődött a harsanyazengés és brugőrecsegés vezérlete alatti zene, s a kedves csárdás. Fekete selyemkötényü pártás leány s szöke ifju — a fiatal házaspár — lejtettek ketten csárdást eredeti könnyűséggel, majd többen is állottak fel, s a földre tett cintányérra ismét pénzösszeg gyült a menyaszszony számára... Nagyban folyt a tánc. A menyaszszony egy pár óra alatt már hatodikféle öltözetben látható... Zuhé! Valamenynyi ablakon egyszerre féltégladarabok furódtak a táncolók sorai közé; szörnyü félelem lepte meg a vig népet, mintha menyinkő hullott volna a föllegekből. Azonban semmi veszély sem történt... De mi ez? A vőfények költözve hoznak egy sihedert a társaság elé, a kiben minden vendég félig mosolyogva, félig boszankodva ismert... Gyurkára.

„Jaj ides nemzetes uraimék, eressenek el, mindent elmondok, isten azs atyám.“ Eleresztetett. S megvallá bűneit: miképp vette ő rá Sára aszszonyt, hogy úgy főzze tejben a kávé, mint a paszulyt szokták, mert — mondá — így anynyira megnő, hogy 100 ember is megéri egy fonttal; megvallotta, hogy ezekre őt egy vörösmellényt ígérő Firkászi nevü nemzetes úr ingerelte. — Szegény Gyurkát az ittasodott vőfények halálra verték... Firkászi elbocsátatott hivatalából.

S hogy állottak boszut az ifju házaspár ezekért Firkászin? Zsuzsi, — vagy már Nyüvedi Jánosné ő kigyelme jó feleséghez illőképp szereti férjét, ez pedig Firkászinak... alamizsnát osztogat.

Debreceni.

Az ökör.

(Mese.)

Jármat tettek nyakára:
Ökör lett a' barom
S nem eszmélvén multára,
Szántott az ugaron;

Nehéz neki a nagy tereh,
De nincs ellene gyógyszer —
És bár görnyedve járna,
Még sincs könnyítve járma!

.... Lankad nap áldoztával,
Azért ám csak halad,
Mert az ur östorával
Rajt végig pattogat...
Mig végre a böszült ökör
Jármat és rudat ösztetör,
Mivel — bár járma véres —
Nyakára ült a béres.

S fut... viszszabög urára,
De ez élébe tör —
S hurkot vetvén nyakára,
Mégfult szegény ökör....
S mely hün hordott tehert igát,
Vonván jármat és taligát,
Másnapra — fölkelöre
Jó früstök lett belőle.

Orbán Pető.

Récpé

szerelmesek számára.

Vagy viszonztatik szerelmed, vagy nem.

Mindegyik esetben lehet szükséged e recipére.

Vegyük az első esetet.

Ha látod, hogy kedvesed egész lelkével rajtad csügg, ha viselete s minden tettei félreismerhetlen jeleit adják hő szerelmének, ha az ő boldogsága összeforrott a tiédde, s léte mintegy elválhatlan a tiedtől: légy okos és vigyázó kedvesed iránti viseletedben, mérsékelt a szerelmi ömlengésekben, tartsd kellő feszültségben érzelmeit, folytonos ingerben szerelmes szívét. De ezzel nem azt mondom, hogy közönyös légy iránta, mert az, ki igazán szeret, nem is lehet közönyös soha, hanem tanácsomat azon tapasztalásból meritem, hogy a lélek túlfeszített hurjai akkor szoktak szétpattanni, mikor a boldogság ezüst hangja legbájolóbban zengedez rajtok, s gyakran megesisik, hogy a lélek, melynek a túláradozó szerelemben főbb része van, vágyai teljesültekor veszít azon magasztos rugonyosságából, mely azelőtt utánozhatlan kéjben ringatta a szerelem gyüpontját: a szívet; pedig azon becslés, mely inkább az ész hideg ítéletén alapszik, még csak nem is árnyékolhatja az igazi szerelmet, mivel szív nélkül nincs szerelem!

* Azértis a szerelmesek tetteiben mindig legyen újú kellem, mely a szívet, mint magnesi erő a vasatómokat, vonzó erejével szöje át.

Olyan legyen a szerelem, mint az idő, mely növekedésében ifjodik, s ifjodva vénül, — mint a hold, mely most telik, majd fogy ugyan, de tüzesedő sarlója legparányibb szikráján és olvadó tányéra legkisebb pontján is folytonosan hordozza méla ábrándképe ezüstsugárait, — mint a féniksz, mely hamvaiból születik, — mint a világgörforgás: végetlen és örök!

Ha imádottad kacér s másoknak is tetszeleg: légy viseletben hozzá hasonló, ily esetben legjobb az egyenlő fegyver. És, mellékesen legyen mondva, sohase szeress

oly együgyü valóságot, ki csak téged bir elbájolni, mert féltő, hogy azon báj, mely téged meghódított, csak álagyogás, camera obscura sugárjátéka volt, vagy hályogos szem félszeg látásán szédelt. Midőn kedvesed egy kisé ingerkedik veled: oda törekszik, hogy féltékenységedet felköltvén, magát előtted érdekesebbé, féltőbb kincscsé emelje. Mert igaz, hogy tiszta szerelemben soha sincs része aljasságnak, sőt sokaknál az igaz szerelem az egyedüli övszer a gonoszok ellenében; azt azonban még sem mondhatni, hogy szerelmes szív önzéstelen legyen. — Ha valaki azt állítaná, hogy a magasztos szerelemben nincs része az önzésnek: sugd fülébe, hogy még az is, ki kedvese utáni buvában gyilkolta meg magát, azon önérdék-ből követte el gyáva tettét, hogy — félvén a fájdalmak ostromától — ne legyen az életben szenvedni kénytelen, és nem azon okból, mintha tán megholt szerelmesén kívül még mást ne birna szeretni, hanem, hogy azzal egyszerre jusson menyországba... a másvilágon.

Ha pedig szerelmed nem viszonztatik:

Tapogasd ki, hogy mellőztetésed oka szerelmesed határozott akaratán, vagy irányodbani semleges viseletén alapszik-e? Amaz első esetben: ne tégy több kísérletet a szíven, mert féltő, hogy abban a becslésnek még fenmaradt érzése gyűlöletté, megvetéssé, vagy száanalommá válik, mely utóbbi mindig lealázóbb a mellőztetésnél.

Boszut ne forralj a nemes szív ellen, mely őszinte volt irányodban, mivel az őszinteség, habár boldogságod elleni irányzatot látszik is magában rejteni, valósággal jólétedet célozza, mert az ámulás szásztrétü labirintjából kiszabadít, s elődbe állítja a valót, az életet; már pedig mindig jobb a bizonyos rossz a bizonytalan jónál, mivel amabban tért nyit magának az akarat, emebben az élet: gyáva gép. De igazán szerető szívnek, okos léleknek mellőztetésérti boszu nem is sajátja.

Máskép áll a dolog, ha megcsalattál: ekkor állj boszút, de boszúd nemes legyen; ellenkezőleg azt bizonyítottod be, hogy benned a másnemhezi ragaszkodás: csak állati ösztön.

Nem marad tehát egyéb fön számodra, mint barátává lenni viszszautasító szerelmesednek. De ha azzali viszonyod kisebb lenne barátságánál, vagy, mellőztetésed dacára is, több kívánnál lenni barátnál: vonul vissza egészen, s ne aljasítsd le önméltóságodat.

Ha sem viszonszerelemről, sem mellőztetésről nem vagy bizonyos: úgy még van reményed, megnyerhetni őt; mert a szerelem némely egyéniségeknél egy pillanatban. másoknál folytonos együttlét által fejlődik ki, de a gyűlöletből sohasem születik szerelem, emeből amaz igen. Keresd kedvesed társaságát, légy irányában hajlékony, megelőző, de társalgásod mesterkélttség színét soha se viselje, mivel a szerelem természetes szabad érzés levén, a mesterkélttség nyomaitól irtózik. Tetteiről tégy bírálatot, rossz és jó oldalról gyöngéden vitasd meg azokat, de mindig a becsülés és helyeslés nyomja le a mérleget. Kis hízlegés

nem fog ártani, mert négy szem közt szívesen fogadja el azt az emberi hiúság. Ha olykor a keletkező szerelemnek egyegy idegét érintéd, figyelj arra, a mi által a hatást eszközöd, s a gyengülő oldalra irányozd az ostromlást; a leánynak szobacicáját, az özvegynek, ha ifju, s gyermeke van: gyermekét, — ha nincs gyermeke, vagy öreg: fűtülő rigóját, szép kis ülebét dicsérd, — az uracsnak szolgáját, s általában a nagynéniket, vagy öreg bácsikat, belső és külső családtagokat, mézes beszéddel, ártatlan úsztatással s ünnepélyi ajándékokkal igyekezz részedre hódítani.

Ne légy gyáva, légy merész, de nem vakmerő, mint katona viseld magadat, férfiasan!

Hölgy, ki a mindennapiasság közönyéről, a semlegesség tespesztő teréről még a szerelem miatt sem mer egy kissé letérni, — férfi ki azt akarja, hogy a sült galamb szájába repüljön: egyiránt szánandók.

Nehéz a szívet megnyerni, de nem nehezebb-e megtartani: kérdés marad; fejtsd meg e kérdést, remélem, kedvező eredményre jutasz, ha e récipéhez alkalmazkodol!

Jegyzés. Szívfájdalmak, szerelmi félreértések, szemrehányások, családi viharok elűzése végett, egykét csókkal vegyítve, könnyen nyelhető lapdacsalakban, kivánság szerint, beveendő.

Világ m. k.
gyakorló orvos.

Debreceni napló.

Társaséletünk a kerületi fő- és megyetörvényszéknek ide összpontosításával örvendetes szerzeményhez jutott. Több főrangú hivatalnokok költözvén már eddigelő is városunkba: ez a polgárosodásnak kedvező fejleményt, s a társas életnek nagyobb élénkséget biztosít.

Különben a főtörvényszék már megkezdte a működését. A megyei- és járásitörvényszékek pedig f. hó 11-én fognak megnyitni. — Tehát az ügyvédekre a sovány év után, termékenyebb idő várakozik.

A közigazgatási hivatalok rendezése is folyamatban van s minden valószínűség szerint maholnap befejezve lesz.

Színészeink sokszor igen incorrect nyelven beszélnek a színpadon. Tán, mert a közönséges életben ez megjárja: e tekintetben, hogy úgy szóljunk, a természetességet, csupa művészetből színpadon is utánzani akarják...

Különben érdemeik is méltánylandók. Különösen a pantomimika meglehetősen erős oldaluk. Tudjuk pedig, hogy miután itt mind az arc- mind a tagjátéknak sokkal elevebb jellemet kell ölteni a hatás előidézésére; ez nem kis érdem.

Mindenki tudja, mily óriási munka egy citrommagot a limonádés üvegből kihalászni. Hát még hivatalt kapni szerény és tolamakodni nem szerető embernek!...

Ha Pythagorás tana a lélekvándorlásról valahogyan igaz találna lenni, a debreceni taligások legjobban megjárják. Viszszakapnák a mértéket, melylyel szerencsétlen gebéiknek mérnek.

A materialismus rideg tanától teljes életünkben borzadtunk. Hanem mióta ablakunk alatt már hajnalban oly irgalmatlan álomriasztólag kürtöl a tehenész; azóta majdnem kísértetbe jöttünk ezt tartani legkövetkezősebbnek. Ily könyörületlen lélek nem élhet örökké!...

Minap egy alig 13—14 éves fegyencet láttunk láncokban az utcán. Már el kell hinnünk, hogy csakugyan eredendő bűnnel születik az ember.

Polgármesterünk nem szűnik meg a város érdekében működni. Alig végez be egy missiot, már más vár reá. Most újra abban fáradozik, hogy a magas kormánytól nyrendő kölcsönnel, a városunkra nehezült pénzsükségen, segítve legyen.

Németül tanulni kívánó hölgyeinket figyelmeztetjük, miszerint darab idő óta, városunkban egy gyakorlati tanmodoráról ismert nyelvmester működik.

A Ferdinand császár vasas ezred zenekara, kedves estét csinált folyó hó 4-én, a Lisztkay-fördőház kertében, a műélvezetet szerető közönségnek. Csekély magunk is részt vettünk benne. És mert, mint azt kiki tudja, az ember azért, hogy a szép zenét hallgatja, még lát is, és... gondolhat is: tehát mi is láttunk, és gondoltunk. Láttunk? — szép hölgyeket. S gondoltuk? — a nő nem ember, hanem legalább is angyal... ha szép, és a szivarfüsttől fejfájást nem kap.

Örömmel értesültünk a tanács azon határozatáról, miszerint a városi hivatalnokok 24 óráig sem távozhattak a városról elnöki engedély nélkül, s az illetők az úgy nevezett „királyi órák“at pontosan kitölteni tartoznak.

A nagy toronybeli óra a napokig van egy állapotban, mint a Samu nadrága; ezért némelyek a fizetéses óraigazgatót vádolják, pedig az a „Fehérlő“ban most is a harminkétlevelű bibliát olvassa. Félni lehet, hogy a sok vád miatt nagyon megnő az óra-s-nak óra, s e miatti buvában nem dolgozhatván: még rosszabb lesz a nagytoronybeli óra!

Pesti hírek szerint b. Geringer országos polgári főbiztos úr fog Magyarország helytartójaul kinevezetni s 12 tanácsos fog melléje rendeltetni. (C*).

Szerkesztői telegraf.

B. A-nak. Önnek — mint látszik — nedélyes költemények irására nagy hajlama — hivatása van. E tért kísértse ön meg.
B-re Sz* barátunknak. A gyönyörű költeményt megkaptuk s mielőbb közölni fogjuk. Az ígért novellákat koronként elvárjuk.

*) Közelebbi számunkban érintett látogatási ünnepély némely részletét illetőleg — mint felvilágosítatánk — nem egészen jól volt ön értesítve. — Szerk.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.